

Archimandrite Pavel Stefanov

Lav i leopard u Bibliji

Iako je posljednji lav (*Panthera Leo*) u Palestini ubijen u vrijeme križarskih ratova, on je još uvijek česta pojava na stranicama Biblije, gdje se spominje 157 puta u 37 knjiga. Židovi su za pojam «lav» koristili mnoge pridjevske zamjene. Zapisi navode kvalitete i navike lava – stanište u divljini, lov noću, moć, šuljanje i okrutnost. Čudno je da su upravo takve odlike «najjačeg stvorenja koje ne bježi ni pred čim» (Mudre izreke, 30:30) izazvale divljenje među biblijskim piscima. Lavovi su postali dio židovskog folklora: mudre izreke (Propovjednik, 9:4), parabole (Prorok Ezekijel, 19:1-9) i zagonetke (Knjiga sudaca, 14:14, 18). Ukrasili su Salomonov hram – baze su ukrašene reljefima lavova (Prva knjiga o kraljevima, 7:29, 36), dok su skulpture 12 lavova postavljene niz stubište koje je vodilo do Salomonovog prijestolja (Prva knjiga o kraljevima, 10:19, 20).

Za ljude je biblijskih vremena prisutnost lava predstavljala životnu opasnost. Nekoliko primjera gdje je čovjek ubio lava možemo pronaći u priči o Samsonu (Knjiga sudaca, 14:5- 6), Davidu (Prva knjiga o kraljevima, 17:34–35) i Benaji, sinu Jehodijevom (Druga knjiga o kraljevima, 23:20). Prorok je Danijel, koji je prebivao u Babilonu kao sluga perzijskog cara Darija, bačen u lavlju jamu, ali je preživio zahvaljujući Božjoj milosti (6:22–23). U svojim je proročanstvima Danijel koristio prikaz krilatoga lava kao simbol Babilonskog carstva (7:4). Lav je također metafora za poganske narode koji kažnjavaju Izrael kada se odrekao Saveza i Boga (Prorok Jeremija, 50:17). U nekim je primjerima lav Božje oruđe kojim sudi poganima. Kad su se nevjernička plemena asirskog vladara naselila u Samariji, «Gospodin poslaše lavove među njih i neki od njih bijahu ubijeni» jer «ne znaše Božje zakone» (Druga knjiga o kraljevima, 17: 25–26). Prorok je Ezekijel (1:4–26) u viziji ugledao Božja trijumfalna kola – prijestolje. Ovu su napravu na četiri kotača vukla četiri bića, *chayot* (hebrejski «živo biće»), a svako je imalo dva para krila i četiri lica: čovjekovo, lavlje, goveđe i orlovo. Ova se vizija temelji na tradiciji Merkaba mističizma, koji povezuje hasidsku filozofiju i vjerovanja Kabale.

U Bibliji se mogu pronaći lavlje odlike kojima se eshatološki i proročki opisuje Isus Krist i kojima se navješćuje njegova uloga u Božjem planu spasenja i iskupljenja. U prvoj su biblijskoj knjizi navedene milosti kojima Jakov blagoslivlja sina. Uspoređuje Judejsko pleme sa snažnim lavom (Postanak, 49:8–10). Judejska je kraljevska loza procvatila u trenu Davidova stupanja na prijestolje. Žezlo je kasnije prešlo na Isusa Krista (Evanđelje po Luki, 1:32). Ovaj je slikovni rječnik koristio i autor *Otkrivenja* opisujući Krista kao «Lava plemena Judejskog, izvora Davidova» (5:5). Očekuje se Mesijin povratak na zemlju, preuzimanje Davidova prijestolja i stvaranje «novog kraljevstva na nebu i zemlji». Njegov će ponovni dolazak biti obilježen lavljim odlikama, pokorit će narode i osvetiti se onima koji ne poznaju Boga i koji ne žive po pravilima Isusovog Evanđelja (Drugi psalam i Prva poslanica Solunjanima). Nakon Posljednjeg suda vječni će sklad prevladati, a čak ni lav više neće biti proždrljiv kao prije: «jest će slamu kao vol» (Prorok Izaija, 11:7, 65:25). Ipak, sveti Petar u Prvoj poslanici (5:8) i sveti Pavao u Prvoj poslanici Timoteju gledaju na lava kao na metaforu vječnog neprijatelja – đavla. Ironija je da su se kasnije simboli čovjeka, lava, orla i vola počeli koristiti kao simboli evanđelista. Krilati lav, nimalo različit od onog mezopotamskoga, simbolizira evanđelista Marka, čije pripovijedanje započinje propovijedima sv. Ivana Krstitelja u pustinji.

Leopard (*Panthera pardus*) najveća je životinja iz porodice mačaka koja obitava na Srednjem istoku. Hebrejska riječ za leoparda jest *namer*. Koristi se simbolički ili u poslovicama osam puta u biblijskom tekstu. Područja poput Libanona, Amane, Senije i Hermona nazivaju se «planinama leoparda» i pojavljuju se u *Salomonovoj pjesmi* (4:8). Prorok Jeremija govori o leopardu na način koji se i danas koristi kao poslovice: «Može li Etiopljanin promijeniti kožu ili leopard svoje mrlje?» (13:23). Osuđuje izraelski narod zbog njihove neposlušnosti i naglašava kako se taj, od Boga izabran narod, previše pokvario da bi se mogao iskupiti. Jeremija upozorava Izraelce da ih neprijatelj poput leoparda promatra i čeka priliku da ih zaskoči, uništi i proždre (5:6). Danijel navodi primjere neprijateljskih naroda koji napadaju Izrael. Na njegov opis trećeg kraljevstva utječe babilonski krilati lav, kojeg je često susretao u svom progonstvu: «...poput leoparda, koji na leđima ima četiri krila kao ptica. Zvijer je imala četiri glave i dobila je prevlast» (7:6). Analiza Danijelovih proročanstava pomaže nam u

simboličkom leopardu prepoznati grčko carstvo vođeno Aleksandrom Velikom. I prorok Habakuk uspoređuje Kaldejce ili Babilonce s leopardom i naziva ih «žestokim i brzim narodom...opakim i strašnim...» (1:6, 8). Izaija pripovijeda o vremenu kada će «leopard leći s janjetom...a dijete će ih voditi... Neće biti patnje ni uništenja na cijeloj svetoj gori jer zemlja će biti prepuna Božje mudrosti kao što je ocean ispunjen vodom» (11:6, 9). Ovo je vizija Kraljevstva Božjeg obećanog u Bibliji, kada će Božja zemlja postati mjestom uzvišenog spokoja.

Prijevod s engleskoga: Virna Car